

Forminske žene

Z grenkobo v srcu sem se vračala s svoje prve poti s Formina. S forminskimi ženami smo se tedaj domenele, da se sestanemo in porazgovorimo, da si povemo iz oči v oči, iz srca v srce prav vse. V snažni izbi »forminske Hane« sem čakala. Prišla je prva, druga, peta... Prišlo jih je dvanajst od sto. Pika! Vsa moja takratna toplota srca ni mogla utaliti mraza kulaške miselnosti nekaterih žena; tega niso zmogle niti besede tovarišice, ki je bila tedaj z menoj. Odbile so se zmalčene od zidu neosnovanega odpora proti vsemu novemu.

Tolažba in trdna vera, da bo prebujenje novega časa zdramilo tudi

forminske žene, je pregnalo grenkobo iz mojega srca.

Se večkrat sem prehodila pot na Formin in pot sama se mi je zdela simbol forminskih žena: Globoko se vdirajo ob slehernem koraku noge v blatu in bojske tiplje pogled naprej. Forminske žene? Zastarela miselnost ovira svobodnemu koraku pot naprej. Poznate Žuranovo? Mati štirih otrok je. Moža ji je ubilo pred leti v Halozah pri podiranju lesa. Sama služi na Forminu, otroci so raztepeni v okolici, kjer opravljajo razna hlapčevska dela. Žuranova zasluži 400 din. Bridko je to življenje Žuranove in njenih otrok. To pot je prvič strmeče odprla oči: Strnišče,

otroci ob njej. Ko bo delala v tovarni, bodo otroci pod skrbnim varstvom DID-a. In Tilka ne bo več uhajala, ker se boji »bitja«.

Žene so prisluhile. Se več: Mnoge so začele same misliti. Se več: Nekatero so spoznale, da je premnogokrat prav žena tista, ki je poklicana reševati gotove naloge. Nekatero se boje »komunizma«. Hana je kar prav povedala, da se boje tega še najbolj oni, zaradi katerih je treba postavljati ograje.

To nedeljo so forminske žene volile. Od sto žena je volilo 31 žena. To so žene, ki so razumele pravo pot, žene, ki so se vključile v veliko dogajanje sedanjega časa, medtem ko so se ostale zabubile v brezplodnost svojih lenobnih in mračnjskih misli.

Preprosta žena je rekla: »Vse gre stoji pot naprej! Nikoli se še ni zgodilo, da bi se ena in ista stvar ponovila.«

»Vse gre svojo pot naprej! To bodo spoznale, to bodo nujno morale spoznati tudi forminske žene.«

Forminska cesta nekoč ne bo več takšna, kot je danes. Lešcherbe in petrolejske bo zamenjala elektrika. Kočice ne bodo več s svojimi malimi okenci kakor žalostni slepci.

»Vse gre svojo pot naprej! Vem, uverjena sem, da se bodo na naši veliki poti skoraj zvišle vse forminske žene. Saj vodi ta pot v lepšo, srečnejšo bodočnost.« M. K.

Način hitrega kompostiranja

Kompostiranje vseh odpadkov po zelo skrajšanem načinu je predvsem važno za posestnike, ki ne posedujejo dovolj lastnega gnoja. Sredstvo, s katerim pripravimo kompost do hitrejšega učinka, se imenuje »neoljeni apneni dušik«.

Vse organske odpadke, n. pr. plevel, slamo, lopine, kompostiramo na običajen način ter primešamo neoljeni apneni dušik vsakemu sloju odpadkov, ki jih nalagamo v kompostni kup.

Na 1 m organskih odpadkov potrosimo in posešamo do 5 kg neoljenega apnenega dušika. Vse skupaj pomešamo z vodo, ker morajo vsi odpadki biti dobro navlaženi, ter jih pri tem dobro premešamo in stepamo. Kompostni kup lahko naložimo do 1 1/2 m viško. Ko je kup zgotovljen, ga še enkrat zalijemo z vodo (na 1 m cca. 150 l vode). Kup pokrijemo s plastjo zemlje, dobro pa je, če ga ob straneh omejimo z deskami, da se ne osuši. Po 14 dneh kup lahko ponovno zalijemo, če vidimo, da je potrebno. Pri tem našemu kompostiranju ne smemo priti v dotik z zemljo, ker zemlja zadržuje delujoče bakterije ter jim onemogoča povoljen razvoj. Tako pripravljene kompost je po štirih in pol mesecih sposoben za gnojenje, napravljen z malimi stroški ter predstavlja dobro in ceneno gnojilo. K. A.

mokro, celo, če je padlo malo snega, ker bo mraz itak vse popravil, kolikor se pri tem zemljo po živini pohodi. Glavno je, da se oranje izvrši. To je glavno pravilo za uspešno delo na polju. Jeseni je zorati sploh vsako zemljo, ki ni obsejana. Z oranjem dajemo zemlji življenje, da ni mrtva stvar; kajti v mrtvi zemlji ni življenja in ne pogojev za razvoj rastlin. Mrtvo zemljo lahko edino z jesenskim globokim oranjem poživimo in s tem poglobimo takozvano živo zemljo.

Pri jesenskem oranju je treba poglavito paziti, da orjemo zadosti globoko, vsaj 20 do 30 cm in če je zemlja za to, tudi 40 cm; a drugo, da režemo le ozke brazde. Čim bolj ozke so namreč brazde, tem bolj se prezrači, premrzne in zrahlja zemlja preko zime. Globoko orjemo lahko tudi zato, ker sedaj navadno ne podoravamo gnoja (ki ne sme priti globoko), ker ga pač nimamo dovolj, da bi mogli zagnojiti krompirju ali koruzi. Gnoj pač spravimo plitvo pod zemljo spomladi, ko nameravamo saditi krompir ali koruzo, pri čemer v jeseni preorano zemljo ponovno plitvo preorjemo, da pokrijemo tako gnoj, ki pride do pravega učinka le, če je plitvo podorano. Če bi pa v jeseni sploh ne orali, bi tudi spomladi ne mogli radi

KULTURA IN PROSVETA

S posvetovanju kulturno-prosvetnih delavcev v Ptuj

Dne 6. novembra se je v ptujskem gledališču vršilo posvetovanje kulturno-prosvetnih delavcev okraja Ptuj. V izveščku naj navedemo, kaj je bilo izmenjenega na tem posvetu in kakšne naloge so bile zadane za v bodoče v našem kulturno-prosvetnem delu.

Tov. Maver Ivan, sekretar agitpropa OK KPS, je iznesel politično analizo »kulturno-prosvetnega dela.« Uspehi, ki smo jih dosegli na tem polju, so sicer vidni, pravi tov. Maver, »vendar ne moremo trditi, če v celoti pogledamo naše delo, da so ti uspehi zadovoljivi.« Vse premalo se je pri vsem delu gledalo na idejno-politično vzgojno stran. Naš čas zahteva nove ljudi. Naloga kulturno-prosvetnega dela in ljudi, ki se bavijo s tem delom, je ta, da potom vseh panog kulturno-prosvetnega dela stremijo za tem ciljem. Stremeti moramo za množičnostjo v kulturno-prosvetnem delu. Pri nas umetnost, oziroma kulturno-prosvetno udejstvovanje na splošno ni stvar samo posemeznika, oziroma gotovih privilegirancev, pač pa je to last vsakega delovnega ljudstva. »Napačno pa bi bilo, pravi tov. Maver, »če bi videli kulturno-prosvetno udejstvovanje samo v dramskem pevekem, godbenem delu itd. Studij znanstvene in politične literature je prav tako kulturno-prosvetno delo, in to eno izmed najvažnejših. Popolno poznavanje nauka Marxa, Engelsa, Lenina in Stalina nam daje sigurnost in perspektivnost pri našem delu, in razume se, tudi v kulturno-prosvetnem.« Prav tako kot kulturno-prosvetni delavci ne smemo zametavati naših vsakdanjih gospodarskih vprašanj in gospodarskih planov. Zavedati se moramo vselej, da je gospodarstvo osnova vsega življenja. Ako ljudstvo razpolaga z gospodarskimi pozicijami in se to ljudstvo vsakodnevno trudi, da bi bile te gospodarske pozicije, se pravi, naše tovarne, naše zadruge, naša kmetiška gospodarstva, čim trdnješe in donosnejše v korist skupnosti, je razumljivo, da bo s tem omejeno, dati čim več sredstev za kulturno-prosvetni dvig in nadaljnji razvoj našega delovnega ljudstva.

V drugem delu posveta je bilo govo-

ra o bodočih nalogah. Tov. Dežman je okvirno pokazal bodoče delo. Prva naloga je utrditev KLPS-ov in samega OLPS-a. V te prosvetne forume naj pridejo res tisti ljudje, ki se zavedajo, kako odgovorna naloga stoji pred slehernim kulturno-prosvetnim funkcionarjem. Ob slehernem koraku se morajo ti ljudje zavedati, kako važen je za izgradnjo socializma dvig splošne razgledanosti naših delovnih ljudi. Ob nastevanju nadaljnjih nalog bi omenili to, da naj se v krajih, kjer so za to že dani pogoji, se pravi, kjer se kulturno-prosvetno delo razvija v večjih vejah, osnujejo kulturno-prosvetna društva, ki bodo to kulturno-prosvetno delo povezovala in onemogočala cepljenje sil, na drugi strani pa prav zaradi te centralizacije dvigala kvaliteto našega kulturno-prosvetnega dela. Med nalogami se je govorilo tudi o izboljšanju knjižnic in knjižničarskega kadra. V samem okvirnem centru pa se naj osnuje velika in bogata knjižnica. Pomnoži in kvalitativno naj se izboljša delo naših dramskih družin in pevskih zborov, osnujejo pa naj se tudi nove družine in novi pevski zbori. Povsod naj se uvede po vsakih krožkih študij znanstvene in politične literature.

V zvezi s tečajem so zadane naloge, da se v okvirnem centru, ki mora biti tudi kulturni center, osnujejo knjižničarski in dramski tečaji.

V okviru OLPS-a naj se osnuje večja dramska knjižnica, ki bo lahko nudila družinam na podeželju dobra in vzgojna dramska dela. Po vsem našem okraju so raztreseni razni godbeni instrumenti. Krajevni ljudsko-prosvetni funkcionarji naj bi v svojih okoliših izvedli pregled in naj bi se te posameznike, ki posedujejo instrumente, povežalo v godbena društva, oziroma, da se jim instrumente odkupi.

Iznesenih je bilo še dosti drugih nalog. S strani diskutantov pa so bile tem nalogam dodane še nove. Dokončni načrt dela pa bo iznešen na okvirnem plenumu kulturno-prosvetnih delavcev, ki se bo vršil koncem tega ali pričetkom prihodnjega meseca.

D. P.

Gimnazija ima svoj MKUD

Pred kratkim si je mladina ptujске gimnazije izvolila na konferenci svoje vodstvo. Po podanih referatih bivšega in novega predsednika je bila soglasno sprejeta resolucija, ki smo jo poslali IV. kongresu SKOJ. V njej si je mladina zadala nove obveze in smernice za svoje nadaljnje delo. Med drugim smo se obvezali, da bomo ustanovili MKUD.

Tako smo v četrtek dne 14. t. m. na občnem zboru ustanovili mladinsko kulturno-umetniško društvo in mu dali ime po glasniku naših dni »Ivan Cankar«. Izvolili smo tudi vodstvo društva. V sklopu društva je tudi mladinski pevski zbor, ki je žel že mnogo uspehov, zlasti na zadnjem mladinskem festivalu v Ljubljani. Razen pevskega zbora obsega društvo tudi recitacijski zbor, dramsko in literarno družino ter orkester.

Za razvedrilo naših najmlajših pa bo poskrbelo lutkovno gledališče. Ustanavlja se tudi pionirski pevski zbor in pionirski harmonikarski zbor. V tednu od 17. do 24. t. m. bo pevski zbor nastopil na gradiliščih zadružnih domov v našem okraju. Doljc.

Vzorna razsvetljava v Ormožu

Nekega večera sem se pozno pripeljal v Ormož. Ob enajsti uri ponoči sem taval po nerazsvetljenem mestu ter se nisem vedel kam dati. Bil sem prvič v Ormožu. Misli sem si pač, da tako varčujejo z električnim tokom, toda pozneje sem žal ugotovil, da sem se zmotil. Ko sem prihodnje jutro hodil po mestu, so še ob devetih uri na veliko gorele ulične žarnice.

Zares bi rad spoznal človeka, ki je v Ormožu zadolžen za javno razsvetljavo. Menda si isti želi, da bi se gnojenja globoko orati in tako bi ostala zemlja vedno le plitvo obdelana in bila zato pusta, trda in manj rodovitna. Jesensko oranje naj ne bo tudi prezgodaj in je zato pač najpripravnejši čas v novembru in v prvi polovici decembra. Če bi namreč jesensko oranje izvršili prezgodaj, pred nastopom zimskega mraza, bi nam preobilno jesensko deževje le še preveč zbil in vlečalo brazde, katero se potem čez zimo ne bi tako dobro prezračile, premrzile in zrahljale. Saj v jeseni lahko orjemo tudi, če je razmeroma mokro ali če je na površju že zmrznjena skorja. Preorane njive se pa ne smejo v jeseni prebratati, ker le, ako zemlja leži v surovi brazdi čez zimo, more zrak, vlaga in mraz prodreti čim bolj globoko, pri čemer se zemlja čim bolj zrahlja in napoji.

Pri jesenskem oranju tudi lahko poglobimo živo, to je obdelano plast zemlje na njivi. Ziva plast je namreč po naših njivah skoro povsod plitva, ker se pač njive ni globoko oralo. Za poglobitev žive plasti pride v poštev v glavnem le jesensko oranje. Spodnja plast je namreč marsikje dobra, samo, da je mrtva. Pri poglobitvi žive plasti zemlje na njivi pa moramo biti previdni. Ne smemo namreč takoj pri prvem zimskem oranju seči pregloboko, ker bi lahko

razsvetljava določila ob drugem času ter tako postalo to mestec majhna izjema v normalni časovni potrošnji električnega toka in sicer: ponoči bi sijalo sonce, podnevi pa svetile električne luči. Milan

Dopolnilo k članku »Nalozje so dobile...«

»Bronaste značke so dobili tudi tov. Murko Emil, Jurgič Ivan, Glinšek Janko, Pungartnik Ciril, Solar Jože in Dobrovec Ignac, vsi so učenci vinarsko-sadarske šole v Podlehniku. Uredništvo.

spravili preveč mrtve zemlje na vrh in zemljo na njivi pri tem le poslabšali. Orati moramo pač vsako jesen nekoliko globlje, dokler ne dobimo take globine žive plasti, kakor si želimo. Z globokim jesenskim oranjem si brez vseh izdatkov lahko prav znatno povečamo svoje pridelke. Preorjemo torej globoko, predno zapade sneg in nastopijo hudi zimski mrazi, vse naše prazne njive kot ajdišča, repišča, korenišča, koruzišča itd. Oni, ki to dela, si bo brez dvoma za 20—25% zvišal svoj pridelek v vseh sadežih.

Zvezna vlada je tudi izdala uredbo o obveznem globokem jesenskem oranju. Mislim, da ne bo najti v okraju kmetovalca, ki bi smatral to uredbo za nek diktat. Smatram pa vsakega onega, ki zemlje ne obdeluje, kot bi jo lahko, za narodnega sovražnika. Tak kmetovalec s svojo starokopitno trmo škoduje v prvi vrsti sebi in posredno s tem vsemu narodu. Protij takim zanikrnežem se bo našel lek. Resnica je, da bi na marsikateri kmetiji bilo lahko drugače in boljše, kot je, če bi se ljudje odpovedali svoji starokopitni trmi, ki je največja zato, ker so mnenja, da neobsejane zemlje čez zimo ni treba preorati in se s tem poslužiti najboljšega orača — mraza.

Cepljenje z BSG

bo pospešilo borbo proti jetiki

Zaradi aktualnosti pričujemo nekaj glavnih podatkov o nastanku cepiva BCG (izg. beseže). Članek je bil objavljen v »Ljudski pravici« dne 10. novembra ter je posvečen akciji cepjenja z omejenim cepivom, ki so jo pred dvema mesecema začeli v Beogradu.

Ko je pred dobrimi osemdesetimi leti odkril sloviti bakteriolog Koch bacil tuberkuloze, je bil prepričan, da je s tem rešil tudi vprašanje zdravljenja jetike. Toda bil je v zmoti. Cepivo, ki ga je dobil iz povzročiteljev te nevarne bolezni (imenovano tuberkulin), se je pokazalo kot nevarno in v mnogih primerih celo kot zelo škodljivo. Kljub temu so strokovnjaki nadaljevali s poskusi in končno so dosegli uspeh. Francoska učenjaka Calmette in Guerin sta po trinajstih letih naporenega raziskovanja vzgojila bacil, ki je imel vse lastnosti bacila jetike, ni pa povzročil bolezni. Kako sta prišla učenjaka do tega uspeha?

Calmette in Guerin sta vzela goveji bacil jetike in ga začela presajati iz gojišča na gojišče. Kakor mnogokrat koristi presajanje raznim rastlinam in jih oplemeniti, tako sta tudi onadva hotela dobiti na takšen način bacil jetike, ki bi bil še vedno povzročitelj bolezni, vendar tako oslabiljen, da v nobenem primeru ne bi mogel povzročiti pri človeku bolezni. Svoje poskuse sta vršila trinajst let. Po uspešnih poskusih na živalih je seveda nastalo vprašanje ali takšen »prevzgojen« bacil ohrani vse svoje lastnosti. Po ponovnem kontroliranju in poskusih sta dosegla uspeh. Bacil BCG (imenovan po začetnih črkah učenjakov Calmetta in Guerina) je prestal vse preizkušnje. Ohranil je svojo pridobljeno naravo in sposobnost, da vbrižgan človeku, ki še nikoli ni bil okužen z bacili jetike, močno dviga odpornost proti tej bolezni.

Z BCG serumom cepimo le tiste ljudi, ki niso okuženi z bacili jetike. To pa spoznamo s tako zvanim tuberkulinskim poskusom. Človeku vbrižgamo zelo malo količino tuberkulina in če je bil že kdaj okužen

z bacili jetike, postane mesto, kjer smo mu vbrižgali tuberkulin, v nekaj dneh rdeče, nekoliko zateklo in toplo. Tiste, ki reagirajo na tuberkulinski poskus brez sprememb, cepimo z BCG.

Uspeh cepjenja z BCG ni pri vsakem človeku enak, ker tudi življenjski pogoji, možnost obolenja in prirodna odpornost ni pri vseh enaka. Za novorojenčke zadostuje, če jim dajemo serum v usta trikrat, vsak tretji dan, pričeni s petim danem po rojstvu. Zaščitni učinek se pojavlja pri dajanju seruma v usta šele po 8 do 10 tednih in se povečuje do konca prvega leta. Nato pa pričinja padati. Zato je treba dajati serum v usta vsako leto. Kadarkoli vcepi serum v kožo, traja učinek 3 do 5 let.

Dolgotrajni znanstveni poskusi, predvsem pa dolgoletna praktična uporaba BCG v mnogih državah je dokazala, da to cepivo ni v nobenem primeru nevarno. Po cepitvi nima človek nobenih reakcij, kot je to primer pri nekaterih drugih cepivih. Tu in tam se zgodi, da otrokom nekoliko zatečejo bezgavke na vratu, vendar otekline hitro izgine.

Cepivo BCG je doživelo v mnogih evropskih in izvenevropskih državah ogromen uspeh. V Sovjetski zvezi izvajajo cepjenje množično že od leta 1936. Samo leta 1940. so cepili 635.000 otrok. Umrljivost je bila pri cepljenih otrocih dvakrat manjša kakor pri necepljenih in sicer brez kakršnih koli ukrepov izolacije. V Kanadi so pregledali otroke, ki so bili cepljeni pred 20. leti. Izmed 447 cepljenih otrok, ki niso oboleli p v štiri mesece po rojstvu, ni obolel niti jetiki noben, dasi so živelj pozneje skupaj z jetičnimi. V Norveški so ugotovili, da je znašala umrljivost pri cepljenih novorojenčkih 0,15%, pri necepljenih pa 0,45 odstotkov.

Ko bomo v Sloveniji v kratkem začeli z obveznim cepljenjem proti jetiki, se moramo zavedati, da s svojim polnim odzivom proti cepitvi v veliki meri pomagamo v borbi proti jetiki. M.

Svetovalec za naše kmete

Jesensko oranje

Ing. Zorec Egon

Oranje je prvo in poglavito delo vsakega obdelovalca zemlje. Svrha obdelovanja pa je, da se ustvarijo čim najugodnejši pogoji za rast pridelkov. Zaželeni pogoji se pa ne ustvarijo samo z oranjem in takojšnjo zasvetvijo, pa če prav zemljo z muko pripravimo za setev. Zemlja s svežim oranjem nikdar ni dovolj prhka. To more storiti le priroda.

Marsikje je še navada, njive v jeseni, ko se spravijo z njih jesenski pridelki, pustiti nepreorane preko zime. Vsak pameten kmetovalec bo v novembru — delno v decembru — vse nezasejane njive globoko preoral in pustil v surovi brazdi ležati čez zimo. Za časa ležanja in počivanja preorane zemlje se v njej izvrše razne koristne spremembe. V to svrhu mora biti brazda čim globlja in grudčasta. Grudica se naj v roki nalahno drobi. Brazde naj ne bodo preveč zbite, do setve pa se naj vsekako malo vležejo. Taka zemlja bo sipka in prhka, kar pa se doseže le, če zemlja nekaj časa leži v surovi

brazdi. Preko poletja, ko ni časa, da bi zemljo puščali ležati v surovi brazdi, nam pridejo na pomoč bakterije zemlje. V zimskem času je pa delovanje bakterij radi mraza kolikor toliko onemogočeno, zato nam pa pride na pomoč zelo važen delavec — mraz. Mraz je najboljši orač. Nobeno orodje in noben se tako spreten delavec ne more storiti tega, kar stori mraz, seveda če mu za to koristno delo damo tudi priliko. To priliko mu pa damo, ako zemljo preko zime odpremo, da jo obdela, ter nam na pomlad izroči kot za setev pripravljeno gredo. Globoko preorana zemlja se torej preko zime v surovih brazdah dobro prezrači, razmrzne in razkroji, radi česar nastane rahlejša, suha ter lažje in hitreje vpija vlago, zato na taki zemlji rastline v mokrih letih tudi manj trpe od preobilne vlage.

V dobro premrzneni zemlji se vse rastlinske snovi hitreje razkrojijo ter je za to taka zemlja vedno tudi bolj rodovitna.

Zimsko oranje je treba izvršiti do največje globine, ki je možna. Brazde se naj dobro obrača in ne preveč drobi. Lahko se orje, tudi če je bolj